

Етапи мовленнєвого розвитку дитини

2 - 3 роки. У дитини 3-го року життя активно формується фразове мовлення. Згодом в мовленні з'являються прості речення.

Словниковий запас складає близько 100 слів, до 3-х років зростає до 500 слів. Малюк розуміє і правильно виконує двохетапну інструкцію («*пiди в кухню i принеси чашку*»), вірно використовує займенники «*я*», «*ти*», «*мені*», речення будує з двох слів.

До двох років дитина вже засвоює звуки: **П, Б, М, Ф, В, Т, Д, Н, К, Г, Х.**

Свистячі звуки (**С, З, Ц**), шиплячі (**Ш, Ж, Ч, Щ**), сонорні (**Р, Л**) вона зазвичай пропускає або замінює.

Засвоює поняття «*один*», «*багато*».

Дитина розуміє значення дій в різних ситуаціях («*покажи, хто сидить, хто спить*»), значення прийменників в звичній конкретній ситуації («*на чому ти сидиш?*»).

Діти охоче слухають оповідання, казки, вірші, які вперше виводять їх за межі безпосереднього спілкування з дорослими, дають їм відомості про те, чого вони ще не бачили.

У два роки малюк має уявлення про призначення речей домашнього вжитку та особистої гігієни, правильно їх використовує.

Мовні надбання дітей стимулюють позитивні зрушення у їх психічному розвитку, позначаються на всіх психічних процесах (відчуттях, сприйманні, мисленні, пам'яті).

У перші три роки в дитини розвиваються всі функції мови, а з нею і мислення.

Діти в цьому віці починають засвоювати граматичну будову мовлення:

- ✚ засвоюють відмінкові закінчення,
- ✚ узгоджують прикметник з іменником,
- ✚ використовують деякі прийменники (*на, у*),
- ✚ оволодівають навичками використання в мовленні форм однини та множини іменників.

Починає формуватися діалогічне мовлення.

3 - 4 роки. Діти 4-го року життя здебільшого користуються в мовленні простими (непоширеними і поширеними реченнями). Поступово починають користуватись складними реченнями.

Розвиток мовлення у дітей 3-4 років відбувається особливо швидко. Як правило, дитина до 4-х років майже засвоює свою рідну мову. Активний словник малят від 3 до 4 років зростає буквально не щодня, а щогодини, приблизно до 100 нових слів за місяць. Якщо в 3 роки дитині для спілкування досить кількох сотень слів, у 4 роки ця цифра досягає 1000—1500 слів.

Діти починають правильно вимовляти:

✚ свистячі звуки: **С, З, Ц,**

✚ шиплячі: **Ш, Ж, Ч,**

Фонематичні процеси недостатньо сформовані. Діти можуть плутати звуки схожі за звучанням та артикуляцією.

Дитина називає своє ім'я, стать і вік;

✚ розуміє значення простих прийменників,

✚ виконує завдання типу «*поклади кубик під чашку*», «*поклади кубик в коробку*»,

✚ вживає в реченні прості прийменники і сполучники *тому що, якщо, коли*.

✚ Опановує множину іменників і дієслів.

Малюк розуміє прочитані короткі розповіді і казки з опорою на картинки і без них, може оцінити свою і чужу вимову, ставить запитання про значення слів. В лексиконі малюка з'явиться нове запитання: "*Для чого?*", "*Чому?*", яке вказує вже на достатньо високий рівень розвитку не лише його мови, але й мислення.

Адже він вимагає пояснень причинно-наслідкових зв'язків явищ. Наші "дорослі" пояснення не завжди зрозумілі для дитини, але приносять їй задоволення.

4 - 5 роки. В своїх висловлюваннях чотирирічна дитина використовує майже усі частини мовлення. Вже зустрічаються:

✚ складносурядні і складнопідрядні речення,

✚ вживаються прийменники *по, до, замість, після,*

✚ сполучники *що, куди, скільки*.

Дитина продовжує засвоювати узагальнюючі слова.

Відбувається інтенсивний розвиток граматичної будови мовлення, але дитина ще може допускати граматичні помилки:

✚ не завжди вірно використовує відмінкові закінчення,

✚ іноді неправильно узгоджує між собою слова.

Словниковий запас 1500-2000 слів, у тому числі слова, що позначають тимчасові і просторові поняття.

У мовленні все частіше зустрічаються прикметники, які передають якість та ознаки предметів, присвійні прикметники (*лисячий хвіст*), прислівники.

Діти засвоюють вимову звуків **Р, Л**, але ще можуть замінювати їх одним (наприклад, *шапка* – «*сапка*», *жовтий* – «*жовтий*»). Звук **р** в цьому віці діти ще можуть замінювати на **й, л** або **ль** (наприклад, *рак* – «*йак*», *риба* – «*либа*», *пиріг* – «*пиліг*»). Але до кінця 5-го року життя вже засвоюють правильну вимову **Р, Л**.

У дітей значно покращується фонематичне сприймання (на слух), але можуть плутати деякі звуки **С – Ш; Ш – Ж**. Нормою буде, коли до п'яти років дитина ди-

ференціює на слух, та у вимові всі звуки. Паралельно з цією навичкою завершується формуватись правильна звуковимова.

Дитина в цьому віці починає висловлювати особисту думку з приводу якихось подій, розмірковує про оточуючі предмети. За допомогою дорослих малюк переказує казки, повторює невеликі вірші.

Монологічне мовлення на початковій стадії.

5 - 6 років. До п'яти років запас слів у дитини збільшується до 3500 і більше. Вона активно вживає узагальнюючі слова («одяг», «овочі», «тварини» і тому подібне), називає широке коло предметів і явищ навколишньої дійсності.

У словах вже не зустрічаються пропуски, перестановки звуків і складів; виняток становлять лише деякі важкі незнайомі слова (*екскаватор*).

У реченні використовуються всі частини мови. Дитина опановує всі звуки рідної мови і правильно вживає їх у мовленні.

Фонематичні процеси більш сформовані. Дитина здатна до фонетичного аналізу та синтезу.

В словнику активно накопичуються образні слова і вирази, стійкі словосполучення (*ні світ ні зоря, на швидку руку і ін.*)

Дитина використовує синоніми, антоніми, багатозначні слова. Засвоюються граматичні правила зміни слів і з'єднання їх в речення.

У цей період дитина активно спостерігає за явищами мови: намагається пояснити слова на основі їх значення, розмірковує з приводу роду іменників.

Таким чином розвивається мовна і мовленнєва увага, пам'ять, логічне мислення і інші психологічні передумови, необхідні для подальшого розвитку дитини, її успішного навчання в школі.

Діти самостійно складають розповідь, переказують казки, що говорить про оволодіння одним з найвищих видів мовлення – монологічним мовленням.

У дошкільників виникає внутрішнє мовлення, що стає засобом формування й функціонування внутрішніх розумових дій.

Поява внутрішнього мовлення є ознакою розвитку словесно-логічного мислення. Розвивається чуття мови, яке допомагає

- успішніше користуватися мовою,
- виправляти помилки свого мовлення,
- помічати такі помилки в мовленні інших.

